

contingut del text». Tampoc no s'indica que la inscripció és desapareguda des d'antic (hi ha editors, per exemple, IRC III, p. 33, que ofereixen *falculam*, amb minúscula, sense pensar pas en un nom propi masculí) i que el nom en acusatiu juga, pel cap baix, amb un estilema molt habitual dels CLE: els jocs de paraules i la polisèmia. Potser sí que hi havia un individu anomenat *Falcula* (amb majúscula), però el nom és clarament nas-

cut d'un sobrenom, derivat del valor eròtic de la paraula *falcula*, i.e., «petita» *falx* (doble joc de paraules, per tant, perquè cal *lingere* allò que és *falx* i perquè encara és petit —es fa servir aquí un diminutiu morfològic: *falcula* < *falx* + *-ula-*): cf. OLD, s.v. *falx*, l.c. i allí, per ex., Tib., 1, 1, 18, *terreat ut saeva falce Priapus aves*.

Joan Gómez Pallarès

LYNE, R.O.A.M.

Horace: Behind the Public Poetry

New Haven-London: Yale University Press, 1995. VII + 230 p. ISBN 0-300-06322-9.

Aquest és el darrer llibre de Bob Lyne, autor de treballs tan importants i debatuts com, per exemple, *The Latin Love Poets, from Catullus to Horace* (1980) i *Words and the Poet: Characteristic Techniques of Style in Vergil's Aeneid* (1989). En ell canvia completament el registre d'allò que hom més esperava d'ell, però no la qualitat habitual del seu treball i la perspiciàcia de la seva anàlisi, que arriba, per nosaltres, a cotes de la brillantor del seu treball sobre els poetes d'amor llatins. Com ell mateix es preocupa per indicar, aquest llibre molt poc té a veure amb l'Horaci líric, poeta de l'amor, i molt en canvi (és l'objectiu del treball), amb l'Horaci poeta públic, que escriu sobre grans temes de la política del seu temps i es relaciona amb les seves grans figures. L'objectiu fonamental del llibre és mostrar-nos quina és l'evolució del poeta com a persona conscientment pública, a través de les seves poesies, i com expressa, poèticament parlant, el seu parer en cada circumstància. Lyne, per aconseguir això, ha de recórrer a més fonts d'informació que les estrictament poètiques (estilístiques, mètriques, intertextuals, literàries), i això el porta a afirmar que, potser, «some readers may find a book about poetry that constantly refers to history and the poet's biography old-fashioned» (p. VII). Justament al contrari: la principal virtut d'aquest treball és que ens presenta un

Horaci que ja s'intuïa en alguns aspectes però que estava enterrat sota la pàtina del rovell de molts anys de crítica filològica desviacionista, apriorística i intencionada, i la forma de fer-ho és l'única possible. És la que passa per tenir en compte totes les dades possibles per «(to) penetrate to the man and all —el subratllat és nostre— his reality, and appreciate the reality of his difficulties» (p. VII). Com ho fa? Deixant de banda tant com li és possible (ningú no és perfecte) els apriorismes (aquest camp de l'Horaci polític i la seva relació amb el poder és especialment apte per a la manipulació en cada època i crític) i concentrant-se en allò que l'autor anomena «sapping» (magistralment exemplificat en el capítol 12, «Signs of Resentment in Odes 4: "Sapping"»: tothom qui aprecia i llegeix Horaci hauria de devorar també aquest apartat), és a dir, «To undermine; to render insecure by removing the foundations». Aquesta és, per a Lyne, l'actitud que cal redescobrir en la poesia del nostre home.

Ens passàrem hores (i pàgines) comentant aspectes d'aquest llibre (sobretot dels capítols que parlen dels primers anys del poeta i de com aquests determinen, prefiguren, quines seran les seves actituds en el futur, 1, «Background and Circumstances»; 2, «The Triumviral Period (43-31 B.C.)»; 3, «*Utilis Urbi*: Transition»; però també el

capítol 5, «The Unity of a Horatian Ode», extrapolable a tots els *carmina* i que tira per terra les crítiques que deien que Horaci no s'exigia cap tipus d'unitat de narració interna en les seves poesies líriques: la unitat hi és gairebé sempre, però cal buscar-la amb les claus d'enteniment adequades) i d'aquí la nostra recomanació més fervent perquè els potencials interessats «s'entreguin» unes quantes hores en el llibre. Ara per ara, però, preferim aquí deturar-nos només en allò que considerem més important i innovador d'aquest i posar-li l'adequat èmfasi (al final d'una recensió, per exemple: un company d'Oxford de Lyne, Don Fowler, escrivia fa poc que «there is a tendency of final words to be important words»: ell ho aplicava als textos clàssics, però es pot dir de qualsevol escrit).

L'esmentat capítol 12 i la conclusió del llibre contenen, per nosaltres, la informació de més valor del llibre, la que ens presenta un Horaci, a pesar del que es pensa del llib. 4 de les Odes, que no estava completament a favor d'allò que suposadament lloava («one can detect signs of a certain resentment; he scores iconoclastic points in a variety of ways», p. 207), un Horaci que va «ser obligat» a escriure un quart llibre i a afegir-lo a un *corpus* que ell considerava tancat després d'un llarg interval (*Vita*

Horati: ...eumque coegerit...tribus carminum libris ex longo intervallo quartum adde-re), un Horaci que, al final de la seva carrera, fa trontollar voluntàriament i agosaradament l'edifici de «poesia pública» que havia construït els primers anys de la seva carrera (p. 215). Aquest Horaci que presenta Lyne, per tant, ofereix moltes cares al lector i, també, algunes màscares: «behind the courteous citizen we may see the face of the dissenter; behind the friend, the censor» (p. 216). Aquesta clau de lectura, basada en l'anàlisi d'algunes poesies (fonamentalment, al final, *carm.* 3, 3 i 4, 8), es pot traslladar a tota la seva obra (i, afegiríem nosaltres, a un altre poeta paral·lel al de Venosa en tantes coses, potser també en aquesta, Virgili) perquè es tracta d'una altra manera d'entendre la figura del poeta. Per què, «which is the real Horace? We should resist finding this question disabling. Horace presents many faces. People do that; they proffer masks, too. Horace does so artistically. The 'real' Horace may be exceedingly elusive. But we can search for him» (p. 216). No hi ha millor manera d'acabar que assumir les paraules de Lyne i incorporar-les, a partir d'ara, a la nostra lectura d'Horaci. En sortirem sens dubte beneficiats.

Joan Gómez Pallarès

MONTSERRAT, José

Platón. De la perplejidad al sistema.

Barcelona: Ariel, 1995.

Aquesta publicació molt recent del Dr. Montserrat, professor titular de Filosofia de la nostra Universitat Autònoma, és un treball brillant, sòlid i coherent des de la seva perspectiva. Escrit en un castellà magnífic, té encerts molt notables, posa el lector no especialista en òptimes condicions d'entendre Plató i aprofundir-lo, però d'una altra banda té punts de vista que em sembla que objectivament no poden ser compartits, i algun element molt agafat pels pèls

que no es veu massa bé com encaixa. Però per a mi mateix el llibre ha estat tan suggeridor, que m'ha esperonat a la relectura d'alguns dels diàlegs de Plató, i a posar per escrit el resultat de la meua pròpia reflexió, cosa que em comprometo a fer des d'ara en forma d'article per al proper número d'aquesta revista.

Manuel Balasch